

O odgovornem lastništvu psa

Veterinarska uprava Republike Slovenije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Naslov publikacije: O odgovornem lastništvu psa
Avtor: mag. Mitja Šedlbauer, dr. vet. med.
Fotografije: arhiv Konvikt d.o.o.
Produkcija: Konvikt d.o.o.
Oblikovanje / prelom: Mojca Papič in Neva Kebe Krhin / Konvikt
Tisk: Špes & Co., d.n.o.

© Veterinarska uprava Republike Slovenije
Vse pravice pridržane.

2

Predlagani sklic:
Šedlbauer, M. (2010): O odgovornem lastništvu psa. Veterinarska uprava Republike Slovenije, Ljubljana.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

179.3:636.7

ŠEDLBAUER, Mitja
O odgovornem lastništvu psa / [avtor Mitja Šedlbauer; fotografije arhiv Konvikt].
Ljubljana : Veterinarska uprava Republike Slovenije, 2010

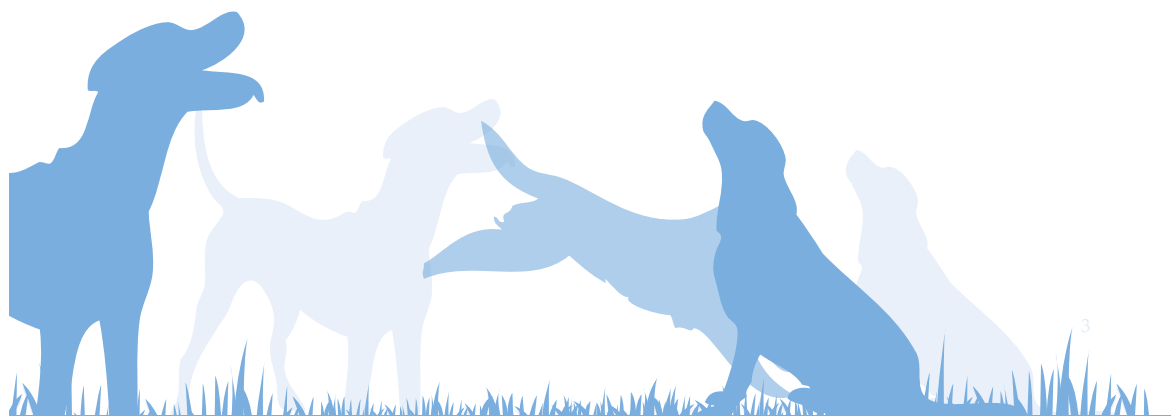
ISBN 978-961-6355-06-3
1. Gl. stv. nasl.
250842368

2

Kazalo

UVOD	5
Posedovanje psa	6
Skrb za psa	12
Prepovedana ravnanja in mučenje	16
Pes in okolica	18
Pes in otroci	22
Pes in potovanje	24
Pes v zavetišču	29
Slovo	31
Zaključek	34

»O veličini naroda in o njegovi moralni razvitosti lahko sodimo po tem,
kakšen je njegov odnos do živali.«

Mahatma Gandhi

UVOD

Že 15.000 let živi ta človek in pes v istem okolju. Podrobnosti o začetku tega partnerstva ostajajo zavite v tančice daljne preteklosti. Verjetno je, da je od vsega začetka pes človeku pomagal pri njegovih dnevnih opravilih, na primer pri lovu. Predvsem pa je pes ves ta čas človeku delal družbo.

Po statističnih podatkih v skoraj vsakem četrtem slovenskem gospodinjstvu živi tudi pes. Ta podatek postane še posebej zanimiv, ko pomislimo na naselja, kjer prebiva več ljudi, kar posledično pomeni tudi več psov. Če lastniki svojih psov ne obvladajo, lahko pride do različnih neprijetnosti. Te pa so lahko tudi nadvse resne. Pes lahko človeka hudo poškoduje ali povzroči veliko škodo, za te neljube posledice pa je odgovoren njegov lastnik.

Pes je lahko prenašalec bolezni, ki prehajajo z živali na človeka (zoonoze). Najbolj znana takšna bolezen je steklina. Ker bi pes, ki je okužen s steklino, predstavljal veliko nevarnost za ljudi in živali, se to bolezen zatira z obveznim vsakoletnim cepljenjem psov proti steklini in s tem preprečuje možnost okužbe psov. Preprečevanje širjenja stekline pa ravno tako botruje predpisom o potovanjih s hišnimi živalmi.

Pes je torej lahko človekov najboljši prijatelj, po drugi strani pa lahko pes tudi resno ogrozi človekovo zdravje in življenje. Zato je treba zagotoviti, da je lastništvo psa prijetno in varno tako za lastnika in druge ljudi, kot tudi za psa samega.

Namen te knjižice je predstaviti obveznosti in pravice lastnikov psov, ki izhajajo iz zakonodaje. Te veljajo tako za tiste, ki so ravnokar pridobili prvega psa, kot za tiste, ki so že izkušeni lastniki. Brošura je napisana tako, da v posameznih poglavjih pojasnjuje predpise o pravilni skrbi za psa in o ukrepanju v določenih situacijah. Če bo s tem lastnikom preprečila kakšno neprijetnost in olajšala skrb za njihovega psa, je ta knjižica upravičila svoj obstoj.

Posedovanje psa

Skrbnik in lastnik psa

Skrbnik je oseba, ki za psa skrbi. V večini primerov sta lastnik in skrbnik ista oseba. Obstajajo pa okoliščine, kjer to ni mogoče (npr.: lastnik je pravna oseba). Skrbniki so tudi vsi člani družine, v kateri pes živi, lastnik pa je samo eden od njih. Zelo pomembno je vedeti, kdo je lastnik psa, kadar se psa pelje na redno cepljenje proti steklini. Veterinarju je potrebno to jasno povedati, ker lahko sicer pride do dvojnih zapisov v Centralnem registru psov.

Lastnik psa je tista oseba, ki je v Centralnem registru psov navedena kot lastnik. To pomeni, da odgovarja za ustrezno oskrbo psa, kakor tudi za dejanja tega psa. V primeru, ko za psa ni ustrezno poskrbljeno ali pa je pes povzročil škodo ali poškodbo, bo za to odgovarjal njegov lastnik, kar ima lahko za to osebo pomembne pravne posledice.

Oseba, ki je lastnik psa, mora biti starejša od 16 let. Osebam, mlajšim od 16 let, praviloma ni dovoljeno podarjati ali prodajati psov. To je dovoljeno le izjemoma, če tako dovolijo starši oziroma skrbniki mladoletne osebe, v kar morajo pisno privoliti. Priporočljivo je tudi, da je lastnik tista oseba, ki je največ v stiku s psom.

Kako priti do psa?

6

Vprašanje izvora psa je še posebej pomembno pri trgovanju s pasemskimi psi. Zavedati se je treba, da je lahko trgovina s psi izjemno donosna, poleg tega pa je pomemben tudi podatek, da obstajajo tržne poti iz novih držav članic EU, po katerih v Slovenijo in drugam prihajajo mladiči različnih pasem, katerih izvor je nejasen. Zelo pogosto se dogaja, da novi lastniki takih psov zelo hitro po nakupu psa iščejo veterinarsko pomoč, ker se izkaže, da so psički okuženi z različnimi nalezljivimi boleznimi.

Posvojitev psa iz zavetišča

V idealnem svetu, kjer bi ljudje odgovorno ravnali s svojimi živalmi, zavetišč za zapuščene živali ne bi bilo, ker jih preprosto ne bi potrebovali. Ker pa nam takega sveta še ni uspelo ustvariti, se v zavetiščih zbira precejšnje število živali, ki iščejo nov dom.

V zavetišču se zbirajo psi vseh starosti in pasem. Nekateri so bolj zahtevni kot drugi. Tisti bolj zahtevni potrebujejo lastnika, ki že ima izkušnje z ravnanjem s težavnimi psi in bo takega psa obvladal.

6

Zato postopek posvojitve psa ni vedno preprost. Marsikdo, ki se odloči posvojiti psa, je ob soočenju s postopki ob posvojitvi kar presenečen. Preden vam bo predalo psa, bo osebe zavetišča ocenilo, ali je pes pravi za vas. Zanimalo ga bo, kje bo pes bival, ali ste že kdaj posedovali psa, ali imate majhne otroke, itd.

Ob predaji živali mora novi lastnik podpisati izjavo o prevzemu živali, s katero se zaveže, da bo za žival ustrezno skrbel. Iz izjave mora biti razvidno osebno ime in datum rojstva lastnika, naslov stalnega prebivališča ter telefonska številka, naslov, kjer bo bivala žival, opis živali, identifikacijska številka živali (mikročip), soglasje lastnika, da predstavniki zavetišča občasno preverjajo, ali ustrezno skrbi za žival, soglasje lastnika, da bo v primeru prodaje ali oddaje živali o tem obvestil imetnika zavetišča.

Zavetišče bo nato vaše podatke vneslo v Centralni register psov in vam predalo potni list vašega novega člana družine.

Kaj je narobe z nakupom psa pri trgovcu?

Če je opravljen na pravilen način, prav nič. Kar pa se pogosto dogaja v takem trgovanju s psi, je vse prej kot pravilno. Navadno so ti psički skotení pri rejcih, ki za svoje živali ne skrbijo dobro. V angleško govorečem okolju take ustanove imenujejo »puppy mills« (tovarne mladičkov). V njih praviloma ni ustrezno poskrbljeno za zdravstvene zahteve, kar pomeni, da se mladiči že zelo kmalu po rojstvu okužijo z različnimi boleznimi. Poleg tega pa je v teh ustanovah praviloma izjemno ogrožena dobrobit živali. Mladiče nato odvzamejo materam in jih pošljejo na dolgo pot, kar je za takšno žival zelo stresno. Ko prispejo na cilj, jih preprodajo novim lastnikom in po prihodu v nov dom praviloma zbolijo.

Na kaj mora biti kupec pozoren?

Naslednja vprašanja so izjemno pomembna:

Kje se je pes skotil?

To vprašanje ni pomembno le iz zgoraj opisanih razlogov. Če prihaja iz katere od tretjih držav (držav, ki niso članice EU), lahko velja za uvoz teh živali še cela vrsta predpisov in pogojev.

Ali lahko vidite njegovo mater?

Zelo pogost izgovor preprodajalcev mladičev je, da je »psica ravno na sprehodu«. S tem lahko ta oseba prikrije dejstvo, da je bil psiček pravzaprav pretihotapljen v Slovenijo, nima ustreznih spremne dokumentacije, ni mikročipiran in se torej nelegalno prodaja.

Ali je pes mikročipiran in ali ima potni list?

(za podrobnosti o tem glej str. 8)

Ali so na voljo dokumenti, ki potrjujejo pasmo mladiča (rodovnik)?

To vprašanje sicer nima nikakršne zveze z veterinarsko zakonodajo, pomaga pa pri ugotavljanju izvora mladiča. Rodovniški dokumenti za mladiča se praviloma izdajo kasneje. To pa ne more biti ovira, da bi novi lastnik preveril dokumentacijo staršev. Nimalokrat pa se dogaja, da novi lastniki zamenjajo čakajo na rodovniške dokumente. V tem primeru gre seveda za zavajanje kupca, kar sodi v pristojnost tržne inšpekcije. Ta pa lahko ukrepa le v primeru, da obstajajo dokazi o opravljenem nakupu (pogodba, račun...).

Nekaj nasvetov za kupce psov

- Nevsakdanje pasme psov dosegajo višje cene. To dejstvo je treba imeti v mislih, ko se odločate za nakup takšnega psa. Svetujemo vam, da se ne pustite prepričati oglasom, ki obljublajo »mladiče vseh pasem« po izjemno nizkih cenah. To lahko pomeni, da prihajajo iz nepreverjenih legel.
- Pred nakupom katerega koli pasemskega psa se posvetujte s kinologom. Kontakte za strokovnjake o posameznih pasmah lahko dobite na Kinološki zvezi Slovenije, kjer vam bodo z veseljem pomagali najti ustrezno leglo z mladiči tiste pasme, ki si jo želite.
- Mladiče pasemskih psov kupujte neposredno od vzrediteljev. Na ta način boste sami lahko preverili, iz kakšnega legla je mladič. Na voljo pa vam bo tudi vsa spremna vzrejna dokumentacija očeta in matere mladiča.
- **Če je le mogoče, posvojite psa.** Slovenska zavetišča imajo veliko dela. Na spletni strani VURS je na voljo seznam vseh registriranih zavetišč, kjer zagotovo lahko najdete psa, ki tam čaka na novega lastnika in prijatelja.

Prijava psa (mikročip, potni list in Centralni register psov)

Psa, ki se je skotil v Sloveniji, je treba prijaviti v veterinarski ambulanti najpozneje do dopolnjenega tretjega meseca starosti. V primeru, da pes zamenja lastnika pred tretjim mesecem, mora biti registriran že ob spremembi lastništva. Menjavo lastništva odraslega psa je treba javiti v roku 7 dni. Registracijo izvede veterinar s koncesijo, vendar pa je lastnik psa tisti, ki mora poskrbeti, da je pes prijavljen. Namen registracije psa je dvojen. Zagotavlja ugotavljanje istovetnosti in lastništva psa. Pes je registriran, ko so izpolnjene naslednje tri zahteve:

1. Vsak pes mora biti označen. Dovoljene so tri metode označevanja psa:

a) Elektronski identifikacijski sistem (mikročip): je najsodobnejši in v zadnjem času najpogostejši način označevanja psov. Pod kožo na plečetu se vstavi čip velikosti nekaj milimetrov, ki ima svojo edinstveno številko in ga je moč zaznati s posebnimi čitalci, ki jih imajo v vsaki veterinarski ambulanti s koncesijo. Povsod v EU se uporabljajo mikročipi, ki ustrezajo določilom ISO standardov 11784 in 11785. Čitalci, s katerimi so opremljene pooblaščen osebe, prepoznavajo le takšne mikročipe. Če ima pes vstavljen mikročip, ki ni v skladu z zgoraj omenjenimi standardi, mora lastnik priskrbeti čitalec, ki lahko prepozna ta mikročip.

Številka mikročipa je 15-števčna številka. V Sloveniji je za označevanje hišnih živali dovoljena uporaba samo tistih mikročipov, katerih številka se začne s števki 705. Če je bila žival mikročipirana v tujini, je sicer dopustno, da ima mikročip, ki se začneja z drugimi tremi števki, vendar pa mora biti izvor te živali razviden tudi iz njenega potnega lista.

b) Tetovirana številka: do junija 2011 je jasno čitljivo tetovirano znamenje enakovreden način označevanja psov. Pse se navadno tetovira na notranji strani uhlja.

c) Pasja značka (obesek, »svetinjica«...): samo za pse, rojene pred 1. januarjem 2003, je značka dopusten način označitve. Teh aluminijastih obeskov, ki so jih psi nekoč dobivali ob registraciji, ni mogoče nadomestiti z novimi. Če jo pes izgubi, ga je treba označiti z vstavitvijo mikročipa.

S psom, ki je označen samo z značko, se lahko premikate samo po Sloveniji. Za prehod meje (v EU ali v tretjo državo) mora pes imeti mikročip ali jasno čitljivo tetovirano znamenje.

2. Vsi psi morajo imeti *Potni list za hišne živali*.

Izraz »potni list« je za marsikaterega lastnika zavajajoč, saj ga razume kot dokument, ki ga potrebuje, ko s svojim psom potuje čez mejo. Nekoč se je za pse, ki jih lastniki niso nikoli vozili v tujino, izdajalo »knjižice o cepljenju«, ki so se uporabljale samo v domovini, za pot v tujino pa so veterinarji izdajali potne liste. Po novem je Potni list za hišne živali EDINI dokument, ki ga potrebuje lastnik psa in **je obvezen za vsakega psa**.

Potni list je dokument, katerega oblika je predpisana in se izda ob označitvi in vpisu psa v Centralni register psov.

Potni list ima 28 strani in 11 rubrik, ki so označene z rimskimi številkami. Vsaka rubrika vsebuje svoj sklop informacij o lastniku, psu ali njegovem zdravstvenem stanju. Podatki iz Centralnega registra psov se morajo ujemati s podatki v potnem listu.

Ob označitvi psa je treba številko potnega lista vpisati v Centralni register psov. Ob izgubi potnega lista se izda nadomestni potni list ter se številko nadomestnega potnega lista vpiše v Centralni register psov. V primeru izgube potnega lista se v Centralni register psov vpiše tudi številko izgubljenega potnega lista.

Ob smrti psa mora imetnik psa potni list vrniti najbližji veterinarski ambulanti s koncesijo. S pravilno izpolnjenim in redno posodobljenim potnim listom lahko lastnik izkazuje istovetnost in lastništvo svojega psa ter dokazuje ustrezen režim cepljenja proti steklini in vodi evidenco o cepljenjih proti drugim nalezljivim boleznim.

3. Podatki o psu in lastniku morajo biti vneseni v Centralni register psov (CRPsi).

V registru se zbirajo podatki o psu in lastniku. Z zapisom v Centralnem registru psov se definira lastništvo in posledično določa odgovornost za psa. Podatki o psu vsebujejo številko mikročipa, tetovirano številko oziroma številko značke, številko potnega lista, opis psa (pasma, barva, velikost), podatke o cepljenjih proti steklini ter podatke o ugrizih, ki jih je povzročil pes (glej poglavje »Pes in okolica«). Poleg podatkov o psu so v zapisu prisotni tudi podatki o lastniku, ki vključujejo ime, priimek, stalni naslov in enotno matično številko občana – EMŠO.

Centralni register psov nima statusa javnega registra. Osební podatki lastnikov psov niso prosto dostopni in se lahko uporabijo le v skladu z zakonsko določenim namenom. Poleg vodenja evidenc psov in lastnikov psov, je namen CRPsi tudi omogočanje nadzora nad izvajanjem rednih cepljenj in kontrole ob ugrizih. Upravljavca, VURS, lahko uporablja podatke iz registra tudi za statistične namene, antirabične ambulante in veterinarske ambulante pa le v obsegu, ki ga opredeljuje 26.a. člen Zakona o zaščiti živali. Dostop do aplikacije imajo tako skladno s predpisi le veterinarske ambulante s koncesijo, antirabične ambulante pri Zavodih za zdravstveno varstvo, VURS in zavetišča za izgubljene živali.

10

Namen Centralnega registra psov je med drugim tudi spremljanje števila psov v Sloveniji. Register deluje podobno kot centralni register prebivalstva. Njegova točnost je odvisna od točnosti podatkov, ki se jih vanj vnaša. Zato je nadvse pomembno, da lastniki o vsaki spremembi statusa psa v roku 7 dni obvestijo svojega veterinarja, ki mora te spremembe vnesti v register. Lastnikova odgovornost je torej, da veterinarja obvesti, ali je pes pobegnil, je izgubljen oziroma pogrešan, oddan ali prodan novemu lastniku, izvožen v državo članico EU ali tretjo državo, ali je poginil itd. Tudi v primeru, če pes pogine doma, mora lastnik pisno sporočiti veterinarju, da psa odjavi.

Obvezna cepljenja

Obvezno cepljenje proti določeni bolezni je preventivni ukrep, ki ga država uvede, da bi s tem preprečila širjenje ali vnos nevarne bolezni. V primeru bolezni, ki se prenašajo z živali na človeka (zoonoze), kakršna je tudi steklina, je cepljenje predpisano za živali, ki bolezen lahko širijo z ene vrste živali na drugo (npr. lisice) in za živali, ki bolezen lahko prenesejo na človeka (psi). Slovenija že dolga leta uspešno zatira steklino med divjimi živalmi. Ker pa je steklina še vedno prisotna na slovenskem ozemlju, je cepljenje psov proti steklini obvezno. S tem se preprečuje morebitni preskok bolezni z divjih živali preko psov na ljudi.

10

Psa je treba proti steklini prvič cepiti najpozneje, ko ta dopolni **tri mesece** starosti. Psa je proti steklini možno cepiti že pred dopolnjenimi tremi meseci starosti. V tem primeru je treba uporabiti ustrezno cepivo.

Ponovna cepljenja pa se opravlja v rokih po navodilih proizvajalca cepiva, vendar od zadnjega cepljenja ne sme preteči več kot 12 mesecev.

Pred cepljenjem mora pes prejeti tudi sredstvo proti črevesnim zajedavcem (dehelmintizacija).

Koliko psov je dovoljeno posedovati?

Po določilih Zakona o veterinarskih merilih skladnosti je dovoljeno posedovati do **5 odraslih hišnih živali** iste vrste na stanovanje. Več kot 5 odraslih živali iste vrste je dovoljeno imeti do vključno 30 dni v 12 mesecih.

Stanovanje je skupina prostorov, namenjenih za trajno bivanje, ki so funkcionalna celota, praviloma z enim vhodom, ne glede na to ali so prostori v stanovanjski stavbi ali drugi stavbi (definicija iz Stanovanjskega zakona).

Če torej pri vas stalno biva več kot 5 odraslih psov, se morate pri VURS registrirati kot **gojitelj**. To pomeni, da morate zadostiti dodatnim pogojem, ki vključujejo tudi dodatne prostore, določene postopke, evidence itd. Na območni urad VURS morate nasloviti vlogo, na osnovi katere vas obišče uradni veterinar in preveri okoliščine, v katerih želite gojiti pse. V odločbi predpiše morebitne spremembe (pesjak, izpust, ograja itd.) ter navede največje dovoljeno število živali, ki vam jih je dovoljeno gojiti.

O ustreznosti okoliščin se uradni veterinar odloči na podlagi Pravilnika o zaščiti hišnih živali. Več o teh zahtevah si lahko preberete v poglavju »Skrb za psa.«

Skrb za psa

V tem poglavju je opisano, kaj morate kot lastnik nuditi psu v smislu njegovega bivališča in prehrane.

Osnovna skrb za žival

Osnovna skrb za psa opredeljuje temeljne zahteve v zvezi z bivališčem, oskrbo in prehrano psov. Vsaka hišna žival mora biti vsaj enkrat dnevno pod nadzorstvom lastnika oziroma skrbnika.

Temeljna določila v zvezi z bivališčem psa predpisujejo:

- da mora bivališče nuditi zaščito pred padavinami, vetrom, mrazom in sončno pripeko,
- da psa ni dovoljeno nastaniti v prostore brez dnevne svetlobe, kjer pes ne vidi svoje neposredne okolice,
- da v bivalnem prostoru psa ne sme biti snovi ali predmetov, s katerimi bi se pes lahko poškodoval, ali bi ti ogrozili njegovo zdravje,
- da je treba bivalni prostor redno čistiti in dnevno odstranjevati iztrebke,
- da mora imeti pes, ki biva zunaj, ustrezen pesjak in uto oziroma drugo enakovredno zavetje,
- da mora imeti pes v primeru, ko je zunanja temperatura nižja od 0 °C, na voljo primerno izoliran bivalni prostor,
- da morajo imeti psice z mladiči in bolni psi na voljo bivalni prostor, v katerem temperatura ne sme biti nižja od 20 °C.

Pesjak z uto mora biti vsaj dimenzij, kot so navedene v tabeli:

Teža psa	Minimalna površina pesjaka	Minimalna višina pesjaka, če je pesjak pokrit	Minimalna širina pesjaka
do 24 kg	6,0 m ²	1,8 m	2,0 m
od 24 do 28 kg	7,0 m ²	1,8 m	2,0 m
od 28 do 32 kg	8,0 m ²	1,8 m	2,0 m
nad 32 kg	8,5 m ²	1,8 m	2,0 m

Če v pesjaku biva več psov, morajo biti dimenzije pesjaka naslednje:

Število psov v pesjaku	Minimalna površina v kvadratnih metrih za pse teže do 16 kg	Minimalna površina v kvadratnih metrih za pse teže od 17 do 28 kg	Minimalna površina v kvadratnih metrih za pse teže nad 28 kg
2	7,5	10,0	13,0
3	10,0	13,0	17,0
4	12,0	15,0	20,0
5	14,0	18,0	24,0

Od navedenih dimenzij so možna odstopanja, če v pesjaku bivajo psi različnih velikosti (15% manj površine).

Pasja uta mora biti dovolj velika, da pes v njej lahko brez napora leže, vstane in se obrne. Predpisane minimalne dimenzije pasje ute so:

Velikost psa – plečna višina v centimetrih	Velikost ute (širina x globina x višina) v cm
do 55 cm	100 x 60 x 55
od 56 do 65 cm	150 x 100 x 70
nad 65 cm	170 – 180 x 120 x 85

Uta mora biti dvoprostorska, ustrezno izolirana in dvignjena od tal.

13

Če uradni veterinar pri izvajanju nadzora strokovno oceni, da manjše dimenzije pesjaka in pasje ute ne povzročajo nepotrebnega trpljenja živali, so dovoljena odstopanja od predpisov.

Privezovanje psov

Že v začetku je treba poudariti, da sodobna doktrina dobrobiti psov odločno odsvetuje dolgotrajno privezovanje. S takim korenitim posegom v življenje psa, človek psu povzroči cel kup omejitev, ki pri psu povzročajo resne vedenjske spremembe. Znanstveno je dokazano, da pes, ki je stalno privezan, lahko postane agresiven ali začne kazati druge oblike nezaželenega vedenja kot na primer neprestano lajanje, tuljenje in podobno.

Če je pes privezan, mora biti za neovirano gibanje dolžina verige enaka vsaj 3-kratni dolžini psa od smrčka do korena repa, vendar v nobenem primeru ne manj kot 3 m (merjeno pri tleh). Teža verige ne sme presegati 1/12 teže psa. Pes ne sme biti privezan z zatezno, bodečo ali pretesno ovratnico.

PREPOVEDANO je privezovati pse, mlajše od 6 mesecev, visoko breje psice in psice z mladiči. Tem živalim je treba zagotoviti ustrezen bivalni prostor, ki jim zagotavlja zaščito pred padavinami, vetrom, mrazom in sončno pripeko, preprečuje pobeg živali ter omogoča potrebno gibanje.

13

Nega psa

Psa je treba redno negovati. Pod nego živali razumemo izvajanje higienskih ukrepov, kot je npr. krtačenje dlake, redno odpravljanje notranjih in zunanjih zajedavcev, kot so klopi, bolhe, gliste in trakulje, kot tudi omogočanje rednega izvajanja preventivnih veterinarskih posegov, kot na primer cepljenje proti nalezljivim boleznim itd.

Sterilizacija in kastracija

Zakonska obveza skrbnika živali je, da z osamitvijo, kontracepcijo, sterilizacijo ali kastracijo živali prepreči rojstvo nezaželenih živali. Vaša dolžnost je torej, da preprečite nenadzorovano parjenje svojih živali.

Poleg preprečevanja neželene brejosti pa je kastracija samcev priporočljiva metoda za preprečevanje nekaterih vedenjskih težav, kakršna je npr. agresivnost do drugih samcev. Zato je kastracija psov nadvse priporočen ukrep, še posebej v naseljih, kjer je populacija psov velika.

Omenimo naj tudi, da sterilizacija samic pred prvo pojatvijo zmanjšuje verjetnost za nastanek nekaterih obolenj, kakršen je tumor na mlečni žlezi. Mit o tem, da mora psica vsaj enkrat v življenju imeti leglo, je lahko torej škodljiv.

Parjenje psic

Obdobje med dvema kotitvama ne sme biti krajše od 290 dni. Pogostejše parjenje je preobremenjevanje, kar se lahko šteje za mučenje živali. Izjemoma je dovoljeno ponovno pariti v naslednjem pojatvenem ciklu, če so imele živali v prejšnjem leglu po enega ali dva mladiča, če se pri prvem pripustu žival ni obrežila, če je prišlo do abortusa, ali so bili skoteni mrtvi mladiči. Za preobremenitev psice se šteje tudi kotitev pred 14. mesecem starosti.

Šolanje psa

Šolanje psa je na vsak način priporočljiva dejavnost. Psi so glede na svoje pasemske lastnosti različno dovzetni za šolanje. Nekatere pasme psov (npr. Border Collie) z velikanskim navdušenjem sodelujejo v šolanju ter se hitro in veliko naučijo. Druge pasme (npr. Beagle), so zaradi svojih značajskih lastnosti manj dovzetne in si je zanje treba vzeti več časa.

Ne glede na hitrost in učinkovitost učenja pri šolanju pa je **PREPOVEDANO** uporabljati načine oziroma sredstva, ki bi škodljivo vplivali na zdravje in dobrobit psa.

Poleg tega je psom prepovedano dajati sredstva, ki bi povečala oziroma zmanjšala njihove naravne sposobnosti, če bi uporaba teh sredstev škodovala dobrobiti živali ali pa bi ji povzročalo nepotrebno trpljenje.

Skrb za bolno žival

Bolna, poškodovana ali onemogla žival mora biti brez odlašanja ustrezno oskrbljena. Ko lastnik posumi, da je njegov pes bolan, je zakonsko obvezan, da mu omogoči ustrezno veterinarsko oskrbo. Poskrbeti mora tudi, da so bolne, poškodovane in onemogle živali ustrezno ločeno nameščene, s čimer se prepreči širjenje bolezni in poškodbe onemoglih živali.

Prevažanje psov

Pri prevozu mora biti pes zavarovan pred izpadom ali pobegom s transportnega sredstva. To navadno pomeni, da okna v avtu ne smejo biti spuščena preveč, tako da pes med vožnjo ne more izskočiti iz avta. Pes mora biti tudi zaščiten pred vročino, sončno pripeko, mrazom in padavinami.

Živali ni dovoljeno prevažati v tovornem prostoru vozila ali v prostoru, namenjenem prevozu prtljage, razen če je v tem primeru zagotovljena naravna svetloba in zadostno zračenje. To določilo npr. prepoveduje prevažanje živali v prtljažnikih, ki so ločeni od kabine.

Živali ni dovoljeno puščati samih v oziroma na vozilih, razen če se zagotovi letnemu času primerno zračenje. Psi se lahko v avtomobilih brez zračenja, ki so parkirana na soncu, zelo hitro pregrejejo. Dejstvo, da je način nadziranja telesne temperature pri psu precej drugačen od človekovega, je dobro znano. Pasja koža se (razen majhnih predelov med prsti) ne znoji in s tem je oddajanje odvečne telesne temperature oteženo, psi pa so posledično veliko bolj občutljivi na višje temperature kot ljudje. Če zunanja temperatura v sončnem vremenu presega 20°C, je treba poiskati za vozilo primerno senco, da temperatura v vozilu ne povzroči vročinskega udara, katerega najpogostejši znaki so: intenzivno sopenje, povečano slinjenje, pospešeno dihanje, močno pordele vidne sluznice ali modrikaste vidne sluznice in nezavest.

Prepovedana ravnanja in mučenje

Zakon o zaščiti živali v svojem 15. členu jasno našteje dejanja, ki jih je prepovedano izvajati na živalih. Med njimi naslednja zadevajo tudi pse:

- zbadanje živali, stiskanje, natezanje ali zvijanje delov telesa živali, obešanje, če ne gre za strokovne posege, udarjanje, potapljanje ali drugačno dušenje živali, metanje, suvanje ali namerno povoženje živali ter spolna zloraba živali;
- izpostavljanje živali ognju, vročim, jedkim ali strupenim sredstvom ter drugim fizikalnim ali kemičnim učinkom v nasprotju z določbami tega zakona;
- streljanje živali ne glede na vrsto orožja oziroma strelne naprave;
- obmetavanje s petardami ali drugimi pirotehničnimi sredstvi, obmetavanje s kamenjem ali drugimi predmeti.
- organiziranje borb živali, uporaba živali za borbe, spodbujanje ter šolanje živali za borbo z drugo živaljo;
- preobremenjevanje živali, uporaba plemensko nezrelih živalih (premladih ali spolno nezrelih živali), onemogočanje potrebnega počitka, uporaba bolne, ranjene, poškodovane ali ustraševane živali oziroma njeno fizično izkoriščanje, preobremenjevanje s tekom ob prometnem sredstvu ter vzpodbujanje živali s poživili (doping);
- vzreja, vzgoja in šolanje na način in s pripomočki, ki živali povzročajo bolečine ali kako drugače škodijo njenemu zdravju;
- namerna trajna ali začasna zapustitev živali;
- krmljenje živali s snovjo, ki ji povzroča trpljenje, poškodbe ali smrt;
- reja vretenčarjev, ki, sami ali njihovi potomci, kažejo dedne napake, ki povzročajo trpljenje živali; ta prepoved ne velja za rejo gensko spremenjenih organizmov v zaprtem sistemu, če reja poteka v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z gensko spremenjenimi organizmi;
- posegi na živalih, opravljeni v nasprotju s predpisi.

Mučenje živali je po Zakonu o zaščiti živali (4. člen):

- *vsako naklepno ravnanje ali naklepna opustitev ravnanja, ki živali povzroči hujšo poškodbo ali dalj časa trajajoče ali ponavljajoče trpljenje, ali škodi njenemu zdravju,*
- *nepotrebna ali neprimerna usmrnitev živali.*

Pri tem je pomembno poudariti, da se kot mučenje razume ne le dejanje, temveč tudi opustitev določenih dejanj, kot je npr. skrb za žival, kar ima za posledico trpljenje živali.

Kazenski zakonik Slovenije opredeljuje mučenje živali kot kaznivo dejanje in določa, da se, kdor surovo ravna z živaljo ali ji po nepotrebnem povzroča trpljenje, kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do šestih mesecev. Kdor s takim dejanjem muči več živali ali mučeno žival trajno hudo pohabi ali na krut način povzroči njen pogin, se kaznuje z zaporom do enega leta.

Pes in okolica

To poglavje se dotika samega bistva odgovornega lastništva psa. V njem opisujemo odnos med psom in okolico v kateri pes sobiva z drugimi živalmi in človekom. V zadnjem času prihaja do vse pogostejših zapletov v zvezi s pasjimi napadi in poškodbami ljudi, kakor tudi s posledicami takih napadov in z odgovornostjo lastnikov. Zato je namen tega poglavja tudi poučiti lastnike psov o njihovih dolžnostih v neljubih situacijah pasjega ugriza in kako poteka uradni postopek v takem primeru.

Zelenica ali stranišče?

Kot vemo, psi niso posebno izbirčni glede mesta, ki si ga izberejo za iztrebljanje. Po drugi strani pa je uriniranje, vsaj pri samcih, povezano s pravim protokolom označevanja svojega teritorija. Za to so primerna izpostavljena mesta, kakršni so hišni vogali, drogovi in drevesa – torej mesta, ki so si jih lastili že drugi samci.

Brez nepotrebnega besedičenja lahko rečemo, da pasji iztrebki na pločnikih, mestnih zelenicah in poteh v parkih predstavljajo veliko nadlogo. Gre za higienski, zdravstveni in nenazadnje estetski problem, da o čiščenju čevljev po tem, ko smo »stopili na mino«, niti ne govorimo.

Pobiranje pasjih iztrebkov za svojimi psi v urbanem okolju je naloga vsakega odgovornega skrbnika psa. Številne občine imajo to obvezo celo zapisano v občinskih predpisih. V številnih občinah mora imeti skrbnik psa pri sebi vrečke ali drugo opremo za odstranitev iztrebkov. Te pa mora takoj odstraniti v primeru onesnaženja občinske ceste ali javne zelene površine.

Pes na javnem mestu

Javno mesto je vsak prostor, ki je brezpogojno ali pod določenimi pogoji dostopen vsakomur, razen površin, kjer ni, oziroma ni pričakovati večjega števila ljudi. Z drugimi besedami to pomeni, da mora biti pes v mestnem parku oziroma v naselju na povodcu.

Opustitev fizičnega varstva psa je prekršek, ki se kaznuje z globlo.

Skrbnik živali mora z ustrezno vzgojo in šolanjem oziroma z drugimi ukrepi zagotoviti, da žival ni nevarna okolici. Ne glede na okolje, v katerem pes živi, je za vsakega psa nadvse priporočljivo, da opravi vsaj osnovno šolanje oziroma tečaj poslušnosti.

Dosledno izvajanje teh dveh določil bo zagotovo preprečilo marsikateri napad in ugriz.

Ugriz in njegove posledice

Ne glede na preventivne ukrepe, ki so navedeni zgoraj in jih skrbnik izvaja, se utegne zgoditi, da pride do pasjega napada na človeka ali žival. Ugriz je tako za žrtev kot za lastnika psa verjetno najbolj neprijetna izkušnja s psom. Tak dogodek lahko povzroči resne zdravstvene posledice za žrtev napada. Odgovornost za tak dogodek pa nosi lastnik psa.

V primeru ugriza je treba poskrbeti za dve stvari: prva je oskrba poškodovane osebe ali živali, druga pa je ugotovitev identitete in lastništva psa, ki je povzročil poškodbo.

Če ste lastnik psa ali je bil v času napada pes pod vašim nadzorom, se od vas pričakuje, da boste poškodovancu podali svoje osebne podatke in osnovne podatke o psu (številka mikročipa, pasma, ime, itd...). V nasprotnem primeru vas lahko uradni veterinar kaznuje z globo.

O resnosti pasjega napada priča tudi dejstvo, da je v primeru, ko je pes nevaren za okolico oziroma povzroča občutno škodo in tega ni mogoče drugače preprečiti, dovoljeno psa usmrtiti, kar lahko v izjemnih primerih naredi tudi policist na mestu samem.

V primeru, ko v času napada lastnik psa ni prisoten ali ni pripravljen podati svojih podatkov, se žrtvi napada priporoča, da za pomoč prosi policijo na telefonsko številko 112. Identiteto in lastnika psa je mogoče ugotoviti iz številke mikročipa, če ga pes ima in jo lahko prebere veterinar ali osebje zavetišča za zapuščene živali. Ta možnost je ustrezna v primeru, ko je psa mogoče obvladati in zadržati ali če ga ujame osebje zavetišča.

Ko pes ugrizne človeka

Osebo, ki jo je ugriznil pes, mora pregledati zdravnik. Ta mora najprej ugotoviti, kako resna je poškodba, ki jo je povzročil ugriz. Glede na resnost poškodbe ločimo dve vrsti postopka, ki sledi pregledu.

Običajni postopek

Zdravnik napoti poškodovano osebo v antirabično (proti-steklinsko) ambulantno. V Sloveniji antirabične ambulante delujejo znotraj Zavodov za zdravstveno varstvo.

Ob pregledu poškodovanca antirabična ambulanta podatke o ugrizu vnese v Centralni register psov. Dolžnost lastnika psa pa je, da zagotovi, da je pes, ki je ugriznil človeka, še isti dan na pregledu v veterinarski ambulanti s koncesijo. Ta opravi desetdnevni nadzor psa, ki je ugriznil človeka. V tem času mora lastnik poskrbeti za tri klinične preglede živali v veterinarski ambulanti, in sicer: 1., 5. in 10. dan po ugrizu. Rezultate teh pregledov veterinarska ambulanta vnese v Centralni register psov, rezultat zaključnega kliničnega pregleda (10. dan po ugrizu) pa sporoči antirabični ambulanti. Če tega ne naredi, ga uradni veterinar kaznuje z globo.

Postopek v primeru posebno hude telesne poškodbe ali smrti poškodovanca

V primeru suma, da gre za posebno hudo telesno poškodbo, katere izid utesne biti tudi smrt poškodovanega, mora biti na kraju dogodka prisotna policija, ki izvede ukrepe za odvrnitev splošne nevarnosti in o dogodku obvestiti uradnega veterinarja. Poškodovanemu je treba omogočiti zdravniško pomoč.

Uradni veterinar z ustno odločbo lastniku odvzame psa in ga namesti v izolatorij (veterinarska ambulanta ali zavetišče), kjer se izvede 10-dnevno opazovanje psa.

Zdravnik o posebno hudi telesni poškodbi oziroma smrti pisno obvesti območni urad VURS ter posreduje ime in naslov poškodovane oziroma umrle osebe. Ko ima uradni veterinar izvid, iz katerega je razvidno, da gre za hudo telesno poškodbo ali smrt poškodovanca, odredi

usmrtilitev psa, ki je povzročil posebno hudo telesno poškodbo ali smrt človeka.

Če po mnenju zdravnika ne gre za posebno hudo telesno poškodbo, se psa vrne lastniku. Ukrepanje se nadaljuje po običajnem postopku.

Skrbniku psa, ki je povzročil smrt ali posebno hudo telesno poškodbo človeka, VURS prepove gojitev, posedovanje in vodenje psov, če je že pred tem posedoval psa, ki je povzročil smrt ali posebno hudo telesno poškodbo.

Nevaren pes: Ko je ugotovljeno, da je pes dejansko ugriznil človeka, uradni veterinar z odločbo takega psa deklarira kot nevarnega. Zakon o zaščiti živali definira nevarnega psa takole:

Nevaren pes je pes, ki je ugriznil človeka oziroma žival. Za nevarne pse se ne štejejo:

- *službeni policijski ali vojaški psi, katerih ugriz je posledica izvajanja službene dolžnosti;*
- *psi, katerih ugriz je posledica nedovoljenega vstopa osebe v objekt ali na ograjeno zemljišče, ki je na vhodu označen z opozorilnim znakom.*

Posedovanje nevarnega psa je dovoljeno pod posebnimi pogoji. Skrbniki nevarnih psov morajo zagotoviti fizično varstvo psov. Poleg povodca, ki je obvezen za vse pse na javnem mestu, mora nevaren pes nositi **tudi nagobčnik**. Kadar ni na javnem mestu, mora biti zaprt v pesjaku ali objektu, če pa je spuščen, mora biti okoli tega prostora ograja, visoka vsaj 1,8 m, na vhodu pa mora biti opozorilni znak.

Nevarnega psa ni dovoljeno zaupati v vodenje osebam, ki so mlajše od 16 let.

Če nevaren pes ponovno ugrizne človeka, pri tem pa ne povzroči posebno hude telesne poškodbe ali smrti, uradni veterinar za tega psa odredi obvezno šolanje, lastnika pa kaznuje z višjo globo. Šolanje nevarnih psov je dovoljeno opravljati po programu, ki ga predhodno odobri VURS, izvajalce pa je mogoče najti na spletni strani VURS.

Če lastnik psu ne zaupa več

Precej pogosto se zgodi, da se odnos med psom in lastnikom spremeni do te mere, da se lastnik oziroma njegova družina ne počutijo več varne v družbi svojega psa, ker se je po njihovem mnenju spremenil in bi s svojim vedenjem lahko ogrožal druge člane družine. Običajna posledica takšnih okoliščin je, da se hoče lastnik znebiti psa. Kako to storiti?

Možno je, da do takšnih sprememb v vedenju pride zaradi zdravstvenih razlogov, a poudariti je treba, da do takšnih situacij prihaja predvsem zato, ker so ljudje nepripravljeni na posedovanje psa oziroma si izberejo psa, ki ga niso sposobni obvladati. Drugi pomemben razlog je lahko, da pes ni ustrezno socializiran in šolan.

Kako skrbeti za psa, kako ga šolati in kako ravnati v situacijah, ko med psom in drugimi člani družine pride do napetosti, so vprašanja, na katera je treba poiskati odgovore še preden pes pride v družino. Tako lahko preprečimo številne neprijetnosti, ki so lahko posledica neodgovornega ravnanja s psom.

Lastniki takih psov pogosto začnejo razmišljati o tem, da bodo dali psa »uspavati«. Poudariti pa moramo, da 26. člen Zakona o zaščiti živali usmrtitev zaradi napadalnosti dovoljuje samo iz dveh razlogov:

1. žival je nevarna za okolico oziroma povzroča občutno škodo in tega ni mogoče drugače preprečiti;
2. tako odredi uradni veterinar zaradi zaščite ljudi oziroma živali.

V prvem primeru to pomeni, da je pes nekoga že ugriznil, in je zato uradni veterinar izdal odločbo, s katero psa deklarira kot nevarnega psa.

Če gre za psa, ki je lahko nevaren okolici, je lahko predaja psa v zavetišče neprimerna rešitev, saj bi s tem omogočili, da pes, za katerega sumimo, da se vede agresivno do ljudi, pride v novo družino, kjer lahko nekoga ugrizne. Ta možnost kljub temu obstaja, vendar mora biti nov lastnik temeljito poučen o vedenju takšnega psa, prav tako pa mora biti zelo izkušen v ravnanju s psi, da bo takšnega psa lahko obvladal.

V drugem primeru predvidevamo, da do ugriza še ni prišlo, vendar lastnik sumi, da bi lahko. V takšni situaciji mora lastnik pri območnem uradu VURS podati vlogo, in uradni veterinar bo v upravnem postopku ugotovil, ali gre za žival, ki je lahko nevarna za ljudi ali živali. Svojo odločitev bo podprl z izjavami prič, izvedencev, oziroma šol za šolanje psov. Na osnovi odločbe, ki jo bo uradni veterinar izdal, je dovoljeno psa usmrtiti na predpisan način.

Še enkrat pa moramo poudariti, da je zaradi vedenjskih težav psa na drug način **PREPOVEDANO** usmrtiti, saj se to šteje za mučenje živali, za kar je predpisana tudi zaporna kazen.

Pes in otroci

Vloga lastnika psa pri odnosu med psom in mimoidočim otrokom ni nič drugačna kot pri odnosu med psom in katerim koli drugim človekom. Lastnikova dolžnost je poskrbeti, da njegov pes ne predstavlja splošne nevarnosti ljudem v njegovi bližini. Namen tega poglavja pa je na kratko opisati, kako pes in otrok dojemata eden drugega in kje lahko pride do težav, ki imajo lahko zelo resne posledice.

Kako dvoletnik vidi psa?

Pes je v otrokovih očeh nekaj mehkega, kot plišast medvedek, ki je poleg tega še topel in se sam premika. Z njim se je mogoče loviti, ga imeti za oporo pri učenju hoje, vleči za rep, kožo, ušesa in ustnice, pije iz zanimivih svetlečih posodic, ki so lahko dostopne, je zanimive krhke bobke, itd. Praska se z zadnjo nogo, kaka in lula pa čisto drugače kot mi. V otrokovih očeh gre torej za idealno igračo.

Kako pes vidi otroka?

V pasjih očeh je otrok neko bitje, ki se ga sprva ne vidi veliko, ker leži v posteljici, a se ga veliko sliši in vonja, potem hodi po vseh štirih po tleh, nato pa samo po dveh, kakor gospodar. Ves ta čas se glasno oglašja, krili z rokami in je nadvse nepredvidljivo. Vtika se v vse, kar pes počne, zanima ga njegova hrana, voda, njegova osebna higiena. Neprestano se ga dotika, tudi tako, da boli, tišči prste v oči in ga potiska sem in tja.

Zelo pomembna in morebiti izjemno nevarna težava lahko nastopi zaradi pasjega napačnega dojemanja vedenja otroka. Malčki, ki se opotekajoče premikajo in se pri tem cvileče oglašajo, lahko s tem pri nekaterih psih vzbudijo lovski nagon, kar ima seveda lahko tragične posledice.

Nekaj nasvetov

Prvi in najpomembnejši nasvet v zvezi z ravnanjem s psom in otrokom je, da NIKOLI ne puščate otroka v bližini psa brez nadzora, ne glede na to, koliko zaupate psu in kako prijazen in tolerant naj bi pes bil!

Pasji naravni socialni vzorec je vezan na krdelo, v katerem vladajo stroga pravila hierarhije. Psi, ki so že po svoji naravi bolj podrejeni, s svojim položajem v družini nimajo večjega problema. Zelo pogosto pa se zgodi, da bo pes hotel preveriti, komu je v družini nadrejen. Za tako preverjanje je primeren nekdo šibkejši, manjše rasti in nekdo, ki je v pasjih očeh ravno tako podrejen odraslim ljudem v družini. Otrok je idealen kandidat.

Psi v družini tekmujejo za naklonjenost svojega gospodarja. Gospodar je namreč tisti, ki psu vsak dan zagotavlja hrano, sprehod, nego, itd. V situaciji, ko gospodar deli svojo naklonjenost med psa in otroka, kar se lahko zgodi v primeru naraščaja v družini, se lahko pri psu pojavi odziv, ki najbolj spominja na ljubosumje, kar lahko privede tudi do agresivnega vedenja.

Pes mora biti na prihod novega družinskega člana pripravljen. Različni strokovnjaki za vedenje psov svetujejo različne metode uvajanje. Med temi sta tudi navajanje na vonjave polnih plenit in zvoke otrokovega oglašanja.

Če smo pred rojstvom otroka vso svojo pozornost namenjali le psu, potem pa kar naenkrat samo otroku, je logično, da se bo pes počutil zapuščenega. Poskrbeti je treba, da je ta sestop z mesta »najbolj priljubljenega člana družine« čim manj boleč (podobno kot rojstvo drugega otroka).

Ne glede na to ali ima družina psa ali ne, je pomembno, da se pri vzgoji otrok upošteva dejstvo, da je pes čuteče živo bitje. Otrok mora razumeti, da ni prav, da psu povzroča bolečino. Pes ima svoje interese, ki niso vedno v skladu z našimi željami. Psu tako ni vedno do crkljanja in preden se tega lotimo, je treba preveriti, v kakšnem razpoloženju je pes.

Najbolj pomembno pa je, da otrok spozna, da obstaja določen »protokol« pri spoznavanju neznanih psov. Preden pobožamo neznanega psa, moramo vedno najprej vprašati lastnika, ali bo pes to dovolil. Prvi stik med psom in človekom naj napravi pes. Človek mu ponudi roko v ovohavanje in iz pasjega odziva je nato razvidno, ali je varno nadaljevati.

Pes in potovanje

To poglavje govori o tem, kako se s psom odpravimo na pot. Opisuje tudi postopke in zahteve, ki morajo biti izpolnjene za nemoteno prečkanje meja, tako notranjih v EU, kot tudi meja s tretjimi državami. Pomembno je poudariti, da zahteve, ki so navedene v tem poglavju, veljajo tudi za pse, ki se jih pridobi (kupi, prejme v dar ali posvoji) v tujini, pa jih lastnik želi pripeljati v Slovenijo.

Potovanje s psom je lahko zelo komplicirano dejanje. Poleg zahtev za zaščito dobrobiti živali, je na številnih potovanjih treba paziti tudi na zdravstvene pogoje in z njimi povezane administrativne zahteve. Pogoji za potovanje s psom v nekatere države so vezani na predpisane termine, v katerih morajo biti opravljena določena cepljenja ali laboratorijske preiskave. Za pot v nekatere države morate te postopke začeti že šest mesecev pred načrtovano potjo. Zato vam v zvezi s potovanji svetujemo predvsem, da se na njih začnete pripravljati dovolj zgodaj.

Potni list za hišne živali

Kakor je omenjeno že v poglavju »Posedovanje psa«, je potni list za hišne živali dokument, s katerim lastnik psa izkazuje istovetnost in lastništvo svojega psa. Poleg tega gre za dokument, v katerem so navedena vsa cepljenja, ki jih je bil pes deležen ter opravljene preiskave, ki pričajo o zdravstvenem stanju psa.

Cariniki na vsakem slovenskem mednarodnem mejnem prehodu so opremljeni s čitalci mikročipov, s katerimi lahko ugotovijo številko mikročipa, ki ga ima pes. Ta številka mora biti navedena v potnem listu, ki spremlja psa. S tem lahko cariniki preverijo istovetnost in lastništvo psa, ki prečka državno mejo.

Evropski potni list za hišne živali je veljaven dokument za prehod meja vseh držav članic EU, poleg tega pa tudi nekaterih tretjih držav (npr. Hrvaške). Za potovanje psa v ostale tretje države potrebujete t.i. **veterinarsko spričevalo**. O podrobnostih v zvezi z izdajo spričevala in o postopkih, povezanih s tem se obrnite na glavni urad VURS (tel. št. 01 300 13 00) ali te informacije pridobite na spletni strani VURS (<http://www.vurs.gov.si>).

Potovanje znotraj EU

Za potovanje psa v spremstvu svojega lastnika po večini držav članic EU veljajo podobne zahteve kot za vsakega psa, ki živi v Sloveniji, kar pomeni, da mora biti pes označen z mikročipom (do junija 2011 je veljavno tudi jasno berljivo tetovirano znamenje). Pes, ki je že dopolnil 3 mesece starosti, mora biti pri premiku veljavno cepljen proti steklini. Veljavno cepljenje pomeni, da je od prvega cepljenja do potovanja preteklo vsaj 21 dni. Tretji pogoj pa je, da ga spremlja EU potni list za hišne živali, ki izkazuje, da je pes z določeno številko mikročipa v lasti določene osebe, in da je cepljen, kakor je opisano zgoraj.

Slovenija od 15. marca 2008 dovoljuje vstop mlajšim, necepljenim psom v spremstvu lastnika iz drugih držav članic EU, ne dovoljuje pa več vstopa iz tretjih držav, razen nekaterih izjem (npr. Hrvaška).

Če gre za **trgovski premik** živali (prodajo živali), je možen vstop v Slovenijo le živalim, starejšim od 3 mesecev, ki so cepljene proti steklini. To določilo velja tako za premike živali iz držav članic EU kot iz tretjih držav.

Pri vstopu necepljenih mladičev iz EU mora v EU potnem listu za hišne živali v XI. rubriki veterinar na podlagi izjave lastnika potrditi, da omenjena žival na kraju rojstva ni bila v stiku z divjimi živalmi, ki bi lahko prenašale steklino.

Našteli smo splošne pogoje, ki veljajo za vse države članice EU, vključno z večino držav kontinentalne in sredozemske Evrope in naših neposrednih sosed (Avstrija, Italija, Madžarska).

Poleg teh pogojev pa nekatere države, ki so proste stekline, izvajajo dodatne ukrepe, ki preprečujejo vnos te bolezni in zahtevajo izpolnjevanje dodatnih pogojev, kakršno je npr. ugotavljanje zanesljivosti cepljenja, kar se ugotavlja z merjenjem titra protiteles proti virusu stekline. Takšne države so praviloma otoške države kot sta Združeno kraljestvo, Irska in Malta, poleg njih pa tudi Švedska in nekatere druge države članice.

Poleg zdravstvenih pogojev bodite pozorni na prepoved določenih »nevarnih pasem« v nekaterih državah članicah EU. Države, kakršni sta npr. Združeno kraljestvo in Nemčija, imajo veljavno prepoved določenih pasem psov, ki vključuje tudi začasni vnos in tranzit takih psov.

Priporočljivo je, da v zvezi s podrobnostmi o potovanju predhodno pokličete na glavni urad VURS (tel. št. 01 300 13 00) ali te informacije pridobite na spletni strani VURS (<http://www.vurs.gov.si>).

Potovanje v tretje države

Veterinarske pogoje za vstop hišnih živali v katerokoli tretjo državo določajo veterinarski predpisi te države. Strankam zato svetujemo, da se glede teh pogojev obrnejo na pristojni organ (veterinarska uprava) te države. Osnovni namen teh omejitev je preprečevanje vnosa določenih bolezni, ki ogrožajo živali in ljudi, na ozemlja teh držav. Postopki odobritve vnosa psa se precej razlikujejo od države do države. Nekateri so preprosti in omogočajo, da lastnik s psom potuje samo na počitnice, drugi pa so tako zapleteni, da jih je vredno začeti samo v izjemnih primerih, če se lastnik seli v neko državo za dlje časa.

Za primer prikazujemo primer Avstralije. Ta država je prosta stekline in nekaterih drugih bolezni, zato ima sprejete ukrepe, ki zagotavljajo, da bo tako stanje tudi ohranila. Poleg označitve psa z mikročipom in cepljenja proti steklini potrebujete za pridobitev posebnega dovoljenja za uvoz psa v Avstralijo še preverjeno učinkovitost cepljenja z ugotavljanjem ravni protiteles proti virusu stekline, kar mora opraviti v ta namen posebej odobren laboratorij. Poleg ustreznega rezultata tega testa pa mora lastnik tudi dokazati, da njegov pes nima bruceloze, leptospiroze, erlihioze, leishmanioze, zunanjih parazitov, če pa je pes kdaj živel v Afriki, pa tudi ne babezioze. Vse te preiskave je treba opraviti vsaj 30 dni preden se odpravite na pot. Po prihodu na avstralska tla pa mora pes ne glede na vse teste, ki jih je opravil, še v karanteno, ki traja od 30 do 115 dni, kar je odvisno od tega, kdaj je bil odvzet vzorec krvi za ugotavljanje titra protiteles proti virusu stekline.

Za povratek živali iz tretjih držav v Slovenijo je potreben EU potni list za hišne živali, označitev živali in veljavno cepljenje proti steklini. V določenih primerih (glede na državo, iz katere se žival vrača) je lahko potreben tudi opravljen test titracije protiteles, za katerega svetujemo, da se opravi še PRED odhodom iz Slovenije. Za nadaljnje informacije glede pogojev povratka svetujemo, da se obrnete na glavni urad VURS (tel. št. 01 300 13 00) oziroma jih pridobite na spletni strani VURS (<http://www.vurs.gov.si>).

Potovanje s psom v Republiko Hrvaško

Hrvaška dovoljuje vstop v državo psom pod istimi pogoji kot znotraj EU. Za vstop na Hrvaško torej potrebujete potni list, iz katerega je razvidno, da je bil pes cepljen proti steklini v ustreznem obdobju pred potovanjem. Pes mora imeti mikročip, katerega številka je vnesena v potni list.

POZOR! Tudi Hrvaška ima veljavno prepoved določenih pasem psov, ki vključuje tudi začasni vnos in tranzit takih psov.

Pasji hoteli

Če se odpravljate na pot in psa ne morete vzeti s seboj, ga lahko pustite v hotelu za hišne živali. V Sloveniji je teh vse več. Vsaka takšna ustanova mora biti registrirana pri VURS, zato se lahko tam tudi pozanimate, katera vam je najbližja. Zanje obstajajo tudi predpisi, ki zagotavljajo minimalne pogoje za hotele.

V času počitnic je zanimanje za pasje hotele večje kot sicer. V teh terminih je v hotelih treba imeti »rezervacijo«, zato svetujemo, da se s hotelom predhodno dogovorite o svojih načrtih.

Poleg predpisanih pa imajo hoteli tudi svoje pogoje, pod katerimi žival sprejmejo v oskrbo. Najpomembnejši je seveda cepljenje proti steklini in urejena registracija psa (potni list, vpis v Centralni register psov). Nekateri hoteli ne sprejemajo psic v času gonitve, zaželeno je tudi, da psi niso prestari, itd.

Psi se različno odzivajo na preživljanje časa v hotelih. Nekateri jih prenašajo zelo dobro, drugim pa hotel predstavlja pravo grozo. Ne glede na te razlike pa je vsaka sprememba bivališča in ločitev od lastnika za psa stresna okoliščina. Priporočamo tudi, da so psi cepljeni tudi proti drugim nalezljivim boleznim.

Pes v zavetišču

Če pride do okoliščin, zaradi katerih psa preprosto ni več mogoče obdržati, je psa mogoče oddati zavetišču. Odločitev za takšno dejanje prav gotovo ni preprosta, saj se s tem praktično ločujemo od člana družine. Navadno se za tako rešitev ljudje odločajo v primeru selitve v oddaljene kraje, smrti v družini, razvez, bolezni, kakršne so alergije itd.

V Sloveniji je zagotovitev zavetišča za zapuščene živali opisana kot *lokalna zadeva javnega pomena*, kar med drugim pomeni, da mora vsaka občina zagotoviti po eno mesto v zavetišču za vsakih 800 registriranih psov v občini. Če občina nima svojega zavetišča, mora imeti sklenjeno pogodbo z zavetiščem v drugi občini.

Zavetišče sprejema prijave o zapuščenih živalih, zagotavlja potrebno veterinarsko pomoč zapuščenim živalim, zagotavlja ulov, prevoz, namestitve in oskrbo zapuščenih živali v zavetišču, skrbi za iskanje lastnikov teh živali oziroma prodajo ali oddajo živali novim lastnikom.

Če najdete izgubljenega psa, morate o tem v roku 24 ur obvestiti zavetišče, ali psa vrniti lastniku, če vam je ta poznan.

Predaja psa zavetišču

Ko psa predamo zavetišču, mu damo možnost, da ga bo v doglednem času nekdo posvojil in bo s tem pes dobil novo družino. Omeniti pa je treba, da je možnost oddaje psa v novo družinsko okolje omejena, predvsem pa pogojena s številnimi dejavniki. Mladiči so praviloma posvojeni lažje kot stari psi. Na posvojitev vplivajo tudi velikost psa in njegovi vedenjski vzorci. Zato je primerno, da se v postopek oddaje svojega psa vključite tudi sami, nekatera zavetišča pa bodo od vas tudi zahtevala, da določen čas oglašujete oddajo psa.

V zavetišču boste podpisali izjavo, s katero kot lastnik predajate svojega psa zavetišču. Na osnovi te izjave bo nato zavetišče spremenilo zapis v Centralnem registru psov. Pozor! Spremembo lastništva lahko izvede le lastnik ali pooblaščen oseba. Predati jim morate tudi spremno dokumentacijo (potni list, morebitni rodovnik, itd.). Zavetišču pa boste plačali tudi povprečnino za oskrbo vašega psa.

V primeru, da ste sami našli novega lastnika, je ravno tako treba **spremeniti lastništvo** v Centralnem registru psov, kar je mogoče opraviti v veterinarski ambulanti ali v zavetišču.

Kaj storiti, če ste izgubili psa?

Če se vam zgodi, da ste izgubili psa, je verjetno, da se ta nahaja v zavetišču v občini, kjer se je pes izgubil ali v sosednjih občinah oziroma v zavetiščih, s katerimi imajo te občine sklenjene pogodbe, da za njih zagotavljajo prosta mesta.

Zavetišče bo avtomatično sprožilo postopek ugotavljanja identitete in lastništva. Če je vaš pes ustrezno registriran (številka mikročipa zapisana v potnem listu za hišne živali in podatki

v Centralnem registru psov), je verjetnost, da vas bo zavetišče našlo in stopilo z vami v stik, veliko večja, kot v primeru, da psa ni mogoče identificirati.

V roku 72 ur morate prijaviti izgubo psa najbližjemu zavetišču za zapuščene živali. Če tega ne naredite v tem času, se šteje, da ste namerno zapustili žival, kar lahko pomeni, da gre za mučenje živali.

Pomembno je tudi poudariti, da z dnevom, ko je pes sprejet v zavetišče, začeta teči 8-dnevni in 30-dnevni rok, po izteku katerih nastopijo pomembne spremembe v zvezi z lastništvom psa, kakor tudi s pravico zavetišča, da psa usmrti.

8-dnevni rok

Imetnik zavetišča se šteje za skrbnika zapuščenih živali, dokler so te v zavetišču. Lastnik oziroma skrbnik najdene živali ima pravico zahtevati vrnitev živali. Če tega ne stori v osmih dneh od dneva, ko je bila nameščena v zavetišče, imetnik zavetišča postane lastnik psa.

Imetnik zavetišča lahko psa nato odda drugemu zainteresiranemu skrbniku, ki se zaveže, da bo za žival ustrezno skrbel. S tem dobi pes novega lastnika.

Zakonsko določilo, da se novi skrbnik zaveže, da bo za žival ustrezno skrbel, se v praksi izvaja tako, da zavetišča novim lastnikom dajejo v podpis izjavo o prevzemu živali. Izjava vsebuje:

- osebno ime in datum rojstva skrbnika;
- naslov stalnega prebivališča ter telefonsko številko;
- naslov, kjer bo bivala žival;
- opis živali;
- identifikacijska številka živali (mikročip);
- soglasje skrbnika, da predstavniki zavetišča občasno preverjajo, ali ustrezno skrbi za žival;
- soglasje skrbnika, da bo v primeru prodaje ali oddaje živali o tem obvestil imetnika zavetišča.

Pred oddajo živali se psice praviloma sterilizira. O izjemah odloča vodja zavetišča. V primeru, da psica ni sterilizirana, je za to potrebna utemeljitev. Opustitev sterilizacije psice je predvidena predvsem za pasemske psice oziroma za mladiče.

30-dnevni rok

Zakon o zaščiti živali v svojem 31. členu dopušča možnost, da lahko zavetišče, če mu v 30 dneh ne uspe oddati psa novemu lastniku, psa usmrti.

To določilo ne izhaja zgolj iz potrebe po prostih mestih v zavetiščih. Dokazano je namreč, da ima dolgotrajno bivanje v zavetišču škodljiv vpliv na dobrobit psa. Pri tem lahko nastanejo tako vedenjske motnje kot tudi spremembe zdravstvenega stanja živali.

Kljub temu, da zakon dovoljuje usmrnitev, pa se slovenska zavetišča tega instrumenta poslužujejo redko. Tako je možnost usmrtitve psa po 30-dnevnem bivanju v zavetišču ukrep v najbolj skrajnem primeru.

Slovo

Ljudje smo pogosto presenečeni nad žalostjo ob izgubi psa. Ta je v nemalo primerih prav tako globoka kot pri izgubi sočloveka. Razlog za to je mogoče najti v dejstvu, da so psi številnim ljudem edina družba. Življenje brez njih je za te ljudi lahko zelo osamljeno. Poleg tega je v človekovi naravi, da se naveže na nekoga ali nekaj, kar mu je blizu. To so lahko tudi druga živa bitja.

Življenje psa se lahko konča iz cele vrste različnih vzrokov. **Pogin** je smrt živali, ki nastopi zaradi bolezni, starosti ali poškodbe. **Usmrtitev ali evtanazija** pa je smrt, ki jo povzroči človek iz določenega razloga in na predpisan način.

Zakon o zaščiti živali v svojem 26. členu jasno našteje pogoje, pod katerimi je dovoljeno usmrtiti živali. Nekateri med njimi zadevajo tudi hišne živali:

Usmrtitev živali je dovoljena, če je:

- *takšen ukrep odrejen zaradi diagnostičnih preiskav in preprečevanja ter zatiranja določenih kužnih bolezni;*
- *žival po presoji veterinarja v agoniji, neozdravljivo bolna ali ima poškodbe večje stopnje in ji bolezen oziroma poškodba povzroča trpljenje;*
- *žival nevarna za okolico oziroma povzroča občutno škodo in tega ni mogoče drugače preprečiti;*
- *tako odredil uradni veterinar zaradi zaščite ljudi oziroma živali;*
- *žival dosegla tako starost, da ji odpovedujejo osnovne življenjske funkcije;*
- *potekel 30 dnevni rok od sprejetja v zavetišče in imetniku zavetišča ni uspelo najti novega lastnika živali;*
- *nujno potrebna zaradi zdravstvenih razlogov ali veterinarskih ukrepov pri neozdravljivo bolnih zapuščenih živalih.*

Dovoljeni so le strokovni načini in postopki usmrtitve živali, ki žival usmrtijo v trenutku oziroma z ustrezno predhodno omamo. Standardni veterinarski postopek evtanazije, kot ga opisuje Veterinarska zbornica Slovenije, predpisuje intravenozno injiciranje sredstva za evtanazijo, ki povzroči stanje neboleče nezvesti, čemur sledi prenehanje dihanja, bitja srca in nato smrt.

Pri tem pa je pomembno poudariti, da se usmrtitev živali, ki je naklepno storjena v nasprotju s temi določili, šteje za mučenje živali (glej poglavje »Prepovedana ravnanja in mučenje«).

Ne glede na to, kako je nastopila smrt, je treba o tem dogodku obvestiti veterinarja, ki zapis o smrti psa vnese v Centralni register psov in s tem psa odjavi iz registra. Odjava psa iz Centralnega registra psov je možna na podlagi pisne izjave lastnika o poginu psa ali na podlagi drugega ustreznega dokumenta (npr. potrdilo o upepelitvi, odvozu VHS), ki ga lastnik pošlje pristojni veterinarski ambulanti v sedmih dneh od pogina psa.

Ravnanje s truplom živali

Odvoz trupa: vsaka veterinarska ambulanta ali klinika ima sklenjen dogovor z Veterinarsko higiensko službo (VHS), ki skrbi za odvoz živalskih trupel. Če je pes poginil ali je bil usmrčen v veterinarski ambulanti, morajo lastniki truplo pustiti tam, razen če so izpolnjeni pogoji za zakop ali kremiranje trupa. Če je pes poginil doma, mora lastnik pogin čimprej prijaviti Veterinarsko higienski službi Nacionalnega veterinarskega inštituta, ki truplo odpelje. Odvoz trupa se ne plačuje dodatno, saj se v ta namen plačuje pristojbina ob vsakokratnem cepljenju psa proti steklini. Pogin psa pa je prav tako potrebno javiti veterinarski ambulanti s koncesijo, ki podatke o poginu vnese v Centralni register psov.

Zakop trupa: po določilih *Uredbe o izvajanju Uredbe (ES) o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi, in njenih izvedbenih predpisov Skupnosti in določitvi prekrškov za kršitve njenih določb* (Uradni list, št. RS 100/2006) je dovoljen posamičen pokop poginulih hišnih živali pod pogojem, da ni podan sum bolezni živali. V nadaljevanju ta predpis določa, da morajo biti poginule živali zakopane tako globoko, da jih ne morejo odkopati mesojede živali. Plast prsti, ki jih pokriva, mora biti debela najmanj 50 cm. Zakopavanje se mora izvesti tako, da se prepreči onesnaženje podtalnice in obremenjevanje okolja.

Zakopavanje trupel psov je torej dovoljeno samo v primeru, da pes ni poginil zaradi bolezni, truplo pa mora biti zakopano na ustrezen način.

Kremiranje trupa: v Sloveniji še nimamo krematorijev za hišne živali. Nekateri lastniki se odločajo za kremiranje svojih psov v avstrijskih krematorijih. Registrirani so trije:

- Wiener Tierkrematorium GesmbH, Simmeringer Lände 208, Wien;
- Doris Jarolin vertr. durch Herrn Helmut Jarolin, G. Grinningerstrasse 21, Traun;
- Tierkrematorium Renate und Eduard Reiningger, Landscha 8, Ehrenhausen.

Za prevoz trupel poginulih hišnih ljubljencev na kremiranje v druge države članice EU je postopek naslednji:

- a) lastnik mora na glavni urad VURS podati pisno zahtevo;
- b) VURS zaprosi pristojni organ v drugi državi članici za izdajo dovoljenja za prevoz trupa poginule živali;
- c) po izdaji dovoljenja s strani pristojnega organa v drugi državi članici EU se mora lastnik zgledati na območnem uradu VURS, kjer uradni veterinar pripravi in pošlje v namembno državo članico TRACES sporočilo, ter da lastniku napotke glede načina prevoza in zahtevane označitve takšne pošiljke (prevoz se lahko vrši z lastnim prevoznim sredstvom, embalaža mora biti takšna, da onemogoča iztekanje, označitev embalaže v skladu z Uredbo (ES) št. 1774/2002,...);
- d) Navadno postopek izdaje dovoljenja s strani pristojnih organov traja nekaj dni, zato predlagamo, da se truplo poginulega hišnega ljubljence hrani v hladilnici na Veterinarski ambulanti do pridobitve zahtevane dokumentacije.

Pisna zahteva za dovoljenje prevoza in samo dovoljenje avstrijskih oblasti (tč. a in b) nista potrebna za kremiranje trupel v krematoriju Tierkrematorium Renate und Eduard Reininger. Za ta krematorij so avstrijske oblasti izdale splošno dovoljenje za izvajanje dejavnosti tudi za hišne živali slovenskih lastnikov. Kljub temu pa se morajo lastniki predhodno oglasiti na območnem uradu VURS, kjer bo uradni veterinar najavil premik trupla v Avstrijo in dal lastnikom natančna navodila, kako postopati.

Omenjeni krematorij je tudi najlažje dostopen slovenskim strankam, saj je lociran v Lipnici na Avstrijskem Štajerskem (Leibnitz) blizu meje.

Drugi načini ravnanja s trupli: v zadnjem času se tudi pri nas pojavlja možnost izdelave taksidermičnega preparata (gačenje) iz trupel psov in drugih hišnih živali. Odločitev za takšen način ohranjanja spomina na svojega psa je seveda popolnoma prepuščena lastniku, pri tem pa je treba upoštevati vso zadevno zakonodajo.

Zaključek

Če bi morali vsebino te knjižice strniti v en sam stavek, bi se ta glasil: »*Lastništvo psa je odgovornost.*« Ta odgovornost se nanaša na lastnikov odnos do psa. Pri tem mora lastnik poskrbeti za zdravje in dobrobit psa. Nanaša pa se tudi na okolje, v katerem bivata pes in lastnik, kar pomeni, da lastnik odgovarja za dejanja svojega psa in morebitno škodo, ki jo utegne pes povzročiti.

Pes je v očeh ljudi viden zelo različno. Nekateri ga vidijo kot življenjsko nevarnost, drugi kot higiensko tveganje, tretjim gre na živce, da laja v stanovanjskih hišah... V odnosu vašega psa do okolice je pomembno poudariti, da lahko odgovoren lastnik zlahka doseže, da njegov pes ne predstavlja problema v okolju, v katerem živi. V veliko veselje nam bo, če bo ta knjižica pripomogla k boljšemu sprejemanju psov v njihovi okolici.

Ob vseh prepovedih in obveznostih lastnika psa, ki smo jih navedli v tej knjižici, pa ne smemo pozabiti na najbolj pomembno. Na samem koncu želimo zato poudariti, da mora biti lastništvo psa prijetna izkušnja. Pes je naš prijatelj in potruditi se moramo, da to tudi ostane.

Zato imejte svojega psa radi zaradi tega, kar je. Pes. Z vsemi svojimi lastnostmi: čuječnostjo, igrivostjo, navihanostjo, zvestobo in nagajivostjo. Spoznajte ga in ugotovili boste, da imate opravka z bitjem, ki se na čustveno in fizično bolečino odziva zelo podobno kot vi. Zato je vaša naloga, da mu zagotovite okolje, v katerem bo takšnih bolečin čim manj.

Veterinarska uprava Republike Slovenije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO